

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Duodecimu[m] de ordine correctionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum V

nō fructus. Iuxta illud Proverb. xiiij.
Inter subiectos semper sunt iurgia. Ter-
tio cum copassione. Nō enim est vere in-
sticie indignari peccatorib⁹ sed compati. et
ex copassione eos corrigendo dirigere
ps. Corripier me iustus in miscōia. s.
copassionis. Quarto cū discretōe. qz
aliter sūt corrigēdi maiores. aliter pa-
res. aliter minores. aliter grauita p̄cīa.
aliter lenta. aliter occulta. aliter manifesta.
In oībus obseruādus ē locut⁹ ips⁹ et
oportunitas. q nō obseruantes qdām
emulationē dei qdēz habēt fm aplm
h nō fm scia. No. x. Dñ Herū. Zelū
tuū refrenat scia. s. discretōis. Quito
cū moderamine. Nō enim de festicis p
ximoy sunt trabes faciēti. sic faciunt
illi q docti sunt in culpis alioy aggra-
vādis. ii. Thimoth. ij. Herū dei cuz
modestia corripiente. i. cū debito mō
Est autē debit⁹ mudus. vt pot⁹ semper
culpe allentēt q aggrāven. Cōtra
qz quidā faciunt omni frangere cupiē
tes securi. et ad extinguentū muscas
querūt gladiū. Sexto fieri debet cuz
trāquillitate. Correctio em q sit cū tur-
batus ē anim⁹ freqūter ē qdā impatiē
effusio mētēs se correctionē. Exemplū
pz i Platōe q dixit kno dnz offendēti
Risi eēm irar⁹ te verbarē. Modos
psatos inuūt vba bti Aug. fmōe dñt
in monte. li. j. cū inqt. Necessitas nos
cogit aliq̄e rep̄hēdere. Primo cogi-
tem⁹ virū tale vngviciū habuim⁹. Et
si nūqz habuim⁹ cogitem⁹ nos hie po-
tuisse. hoies em sumus. Si vo habuim⁹
mus. tāgat mēorlā cōis infirmitas. vt
rep̄bensionē illā nō odīt h miscōia p-
cedat. H̄ si nos idē viciū habem⁹ in
quo ē ille quē rep̄hēdere volum⁹. nō
rep̄hēdam⁹ illū. h̄ ī gemiscam⁹. t nō
illū ad obtēperandū nobis. h̄ ad parti-
ter conāduz inuistem⁹. hec ille. Sed
dubius est. q causa sit q̄ fa cante est in
correctiōe fraterno pcedēdū. H̄. fm

Cap. XII

Tho. vbi p̄ns. Cū qz peccat. illō noc-
aie. et si publicabit̄ ēt nocet fame. Et
qz p̄uidēs medicus nitit sanare vnuz
membrū sine lesione alteri⁹. Ideo sic
debem⁹ q fraternā correctionē conari
ad hoc vt sanem⁹ fratris aiam sine le-
sione faine qmuz fieri potest. Et si nō
pot̄ oīno sine lesione fieri. tunc fiat cū
minorī lesione qua fieri pot̄. Herū qz
aia p̄ciosior est fama. Ideo si aliter nō
pot̄ frater sanari. tūc oporet̄ en̄ pot̄
in tota fama dānificari q publicā de-
nūciationē vt ania salua fiat. Est autē
tribus de causis summe cauenduz in
correctione ne indebitē ledatur fama
peccatis. Primo quia melius est no-
men bonū qz diuitie mīste. Proverb.
.xxij. Ex qz pat̄ qz auſert famā. plus
nocet qz qui tollit diuitias. Secundo
diuitie ablate possunt restituī. h̄vit fa-
ma. qz forte post dissamatiōz excusam
et nō credere. Dñ bene dīcīt in glo-
sup̄ Lucā. qz fama ē res lubrica. Sicut
em lubricū elapsū vix rehabet̄ p̄t.
ita fama. Tertio qz infamat n̄ solū reū
infamat. h̄ etiam ledit oēs audīetes.
sicut qz lutu mouet nō solū se. h̄ om̄es
astātes inficit. Dñ Ambro. Colera-
biliōres sunt fures qz vestes et alia bo-
na rapiunt. qz qui famā. Tuū qz magis
recipiunt. Tuū qz nūqz restitunt. Tum
etia qz nō vni. h̄ multis nocet. Dñ su-
per illud Lucā. j. Ad virginē despon-
satam. dīc glo. Maluit dñs alīqz de
suo ortu qz de virginis pudore dubita-
re. Ecce qmuz Christus curauit de fa-
ma aliena.

Capitulū. xij. de ordine fraterne cor- rectionis.

Dordine ergo corrigendi dīcē
dūm est modo. Obi tria sunt
videnda. Primo quottuplex
est correctio. Scđo qz ordo sit debi-
tus pcedendi in correctione fraterna
Tertio qz ad correctionē fraternā te-

Aet neat. **D**icitur legi ad primum notandum
fim Tho. vbi prius. q. xxxiiij. et in. iij
dis. xix. q. duplex est correctio. **Q**uedam
est potestativa. qua non solus intendit
intendatio fratris. sed etiam intendit per
ratio boni communis. **E**t illa non sit so-
lum per simplicem ammonitionem. sed etiam
quod per penitentia in inflictione est ipse frater
vel alij timet et a peccato desistat. **E**t
hec correctio solum pertinet ad fratres
et superiores et iudicantes respectu inferiorum
suum. et nunquam ad inferiores respe-
ctu superiorum. **E**t de hac nihil dicimus
hic. et aliquid dictum est in primo capitulo.
Alla est fratre correctio. et est simplex
ammonitione fratris de emendatione de-
ictorum. **E**t ista correctio propter ordinata
in emendatione fratris delinquenter. et
est actus charitatis. quod maxime malum
primi. i. pectus per correctionis lumen tol-
lit. **E**t pertinet correctio hec ad quemlibet
adulterum in charitate existente in casu
sive sit superior sive inferior. et etiam respe-
ctu superiorum et inferiorum. **S**ecundo
notandum quod ordinari corrigendi ponit
Christus I. Matth. xvij. dicens si frater
tuus peccaverit in te. **E**t si doctores
pronotatos et alios communiter intelligi-
tur sic. Peccatum primi tui. aut est oc-
cultum. aut manifestum. **S**i est publicum.
quod non peccat in me solum. id est.
me solo scierte. sed etiam eius scientibus. tunc
illud peccatum est coram eis coram quibus fa-
ctum est. et ad quos noticiaverunt publice
arguedum. **V**nus. i. Thymoth. v. **P**ec-
cante coram oib[us] argue ut ceteri timore
habeat. **Q**uo intelligi de pectus publi-
cis fimi Aug. in fmine domini in monte.
Hoc dicit est. quod correctio talis famam
non minuit rei coram eis coram quibus sit
cum pectus sciens et etiam prouideat eorum scien-
tia. **S**i autem pectus sit occultum tunc
quod etiam et pectus occultus potest parari of-
fensa pectus. **A**d h[oc] diceendum est. quod autem
est in documentum constans seu militum

aut patricorum. **S**i in multis seti constans
corporale vel spirituale. pura cum quod occulte
trahiat cum aliis quod clavis sit
tradenda hostibus. vel si hereticus pri-
uate hoies a fide auerteret. tunc non est
expectanda secreta ammonitione. sed statim
aut alterius quod podesse potest et plato. vel al-
terius supposicio quod tale periculum provocare
potest est denunciandum. conservando famam
illius quantum potest cum salute respublice et
non alterius. **S**i si ille cui rectio civitatis
plus perfidit. cui claves tradidit esset il-
la nocte ea traditur hostibus vel aliquod
homini. et nullo modo vult desistere. nec po-
test isti periculo aliis prouideri. tunc est
isti nocturnum descendendum. **C**ancantis ne cla-
ues illi bac nocte tradatis. quod perditur
est civitate. **H**oc dicit est. quod bonum coita-
ris preferendum est bono prout. **S**ic cum
fama sit omnia maximis bonis religiosorum
vni si unus religiosus scandalizat alios
et secreta ammonitione non inueniat. plato di-
cendum est. ut prouideat fame constans.
Sic etiam de heretico est intelligendum.
Nisi aliquis forte firmiter estimaret et
statim per secretas ammonitiones possent
homini mala impediti. **E**t id iudicium est
habendum de sibi casibus. **V**nus. i. Hiero-
nimo. Que miseria est parceremus multos
in discrimatione adducere. polluis populus ex
vino pectorie sic ex vina que universus
greci. sp[iritus] ligi bonum militum de praeferre bo-
no vni. **S**i autem pectus primi occultum
est in nocturnum vni vel paucorum. tunc si
est nocturnum tam parvum quod melius sit il-
lud parvum partem quam alium dissimilari. quod si
forte non non corrigatur. postea forte cor-
rigetur. ut si eet ei factur vnam modicum
et in modico valore tunc de corrigatur si co-
venienter potest. **H**oc de revelare. **S**i autem
est notabile nocturnum ut et quod vult occi-
dere nocte vel hoies spoliare cum laceat
in camera. vel vult decipere filiam. vel vro-
re abducere. domum ciburere. vel homini
silla facere. et non sperat quod per secretas am-

Preceptum V

monitione possit hīmōl dānū impediti.
nec p aliquid altū modū, tunc me-
linis est innocēti seruare indemne q̄
illī seruare famā. Illud tū sic dicen-
dū est in secreto & sub sigillo secreti. q̄
nō possit agere ad illī infamia rene-
lando. nec ad penā ipm denunciando.

H solūmodo ad sūl cautelā. **S**i autē
pctm fratrī sit occultū. q̄ nō est infa-
matus de illo. nec pōt sufficiēter pba-
ri corā iudicio illī q̄ haber corrigere. &
si est solū in nocumētū peccatis. & for-
te eius in quē peccat. q̄ ab eo ledit v̄l
p solā noticiā. tūc ad hoc solū tenden-
dū est vt frari subueniat & emēdet. &
ideo si sperat q̄ p correctionē corriga-
tur vt ē pmissus. tūc pmo corripēdū
est secrete. vt inocētiā recuperet & famā
nō pdat. Et h̄ voluit dñs. cū dixit. Cor-
ripe eū inter te & ipm solū. nō solū se-
mel h̄ pluries. & sp secrete. & q̄dū p-
babiliter spes habet q̄ p eā corrīgat.

Quā aut̄ p babiliter estimat q̄ secrete
ammonitio non pficit. nec ē verisile
q̄ ex testū inducētō aliqd pēl̄ sequit
h̄ verisimilit. pficit ad frīs correctōez
tūc est ylterī pcedēdū. vt pmo pau-
cis vni vel duob̄ monstref pctm fra-
trīs. q̄ possunt pdesse. & de qbus non
credit q̄ obsint diffamādo. vt sic salte
sine multitudinis infamia emendet.

Et illī testes adhībenf pncipaliter.

Primo vt fratre āmoneat & corrigat.

Scōvōt āmonitionis frīs sint testes.

Tertio vt negantē corā supiore pui-
cant de actu. si actus iteret.

Sunt em̄ testes inducēdi vt actu iteratū videat

dñs Aug. **H** aut̄ iterari ostēdi testib̄

nō possunt. debet tū adhīberi vt corā

ip̄sia recognoscat. vel salte. vt ipsi eū am-

moneant. & vt obliurgatio plurimo p̄

ipm corrigat. **E**t has duas causas tā-
git glosa sup ybo. **A**dhībe tecū vñā,

vel duos testes. **S**i aut̄ ad talū testū

inductionē nō corrigit. tūc q̄ pscētia

Cap. XII

pferēda ē fame. debet i publico veni-
clari supiori. vt sic tū cū dispendio fa-
me a pctō libere. **E**t h̄ voluit xps cuz
dixit. Dic ecclie. Id est. plato. v̄l alter
supiori p publicā denūciatiōne. & ille
pot p̄tēt eīns publicare. vt aliū scien-
te ab eo custodiare ne insiciant. **E**t pōt
eū punire in reb̄ v̄l in corpe vel p ex-
cōmunicatiōne vt resipiscat a pctō. &
ap̄ter cōmūne iusticiaz vt aliū vidētes
penā illī caueat sibi. ctiā timore pene
a similib̄ pctis. q̄ pene sunt medici-
nales. **D**ñs fm Aug. in regula. **S**i q̄s
oculi petulatiā i aliq̄ aduerterit. Pr̄
mo statim dñs simonere fratre ne cepta
pgrediant. **S**cōdō si nō emēdat. plato
tanq̄ p̄l si haberek indicanduz est. vt
secreti correctō nō innotescat ceteris

Tertio si si iuuat. testes debet adhī-
beri. **Q**uarto in publicū pduct pui-
cendus ē si negauerit. **S**z duo media
dñs in uno cōprehēdit. **S**ed Tho. in
tracta. de frātia correcōe. sic pcedē
docet. & pceptū d̄ correctōe frātia fm
q̄ p̄tinet ad oēs sic dñs fm eūdē docto-
rē q̄s exeq. **C**ū d̄. **S**i peccauerit in te
.3 te. tūc ē pceptū de dimittēdo. vel
in te. l. scīte te. **E**t h̄ pōt fieri dupl̄. v̄l
te solo scīte. tūc corripe eū in te & eū
solū. **S**i te audierit. lucrāt̄ es aīaz fra-
trīs tul. **S**i te nō audierit. nō debes v̄l
tra pcedere. **N**ō em̄ potes addere vñū
vel duos. cū nullus aliū scīat. m̄ po-
tes ei dicere q̄ pōt pdesse non obesse.
Si aut̄ ptingat q̄ aliū postea scīat. et
sit adhuc in illo pctō. tūc debes vñū
vel duos adhībere ad eū corripēdū.
& sic ē pcedēdū si pctm ē occultū. **S**i
aut̄ sit māfestū ita q̄ plurē scīat. tūc
est sic pcedēdū. **S**i peccauerit in te. l.
te scītē nō tamē solo. corripe eū ante
te & remaneat. **S**i te audierit lucrāt̄
es aīam fratrīs tul. **S**i aut̄ te non au-
dierit. adhībe tibi vñū vel duos scīz de
illis q̄ scīt̄. nō scīz p auditū h̄ q̄ vñū

ut dicit glosa. ut q̄ ad vni^o monitionē corrigi noluit. multoꝝ obiurgatione resipiscat. Si tenō audierit. dic ecclēsie. i. plato. tunc potes ea dicere denū ciando. et tunc vñ^o adhibēdus est. q̄a si denūciatiōe vt q̄dam dicūt sufficit vñ^o testis. Sed si sic. videt q̄ publicet p̄cīm occultū. h̄n. q̄ p̄cīm vñ^o occultū tripl̄t. Primo si h̄o scit vt solus deus et nō allo mō. vel vñ^o h̄o loco dei. s̄ic ille q̄ ex sola sacramētali p̄fessiōe scit. tūc nō p̄t corrigere vel aliquid facere. h̄a cēre. s̄ic q̄ nescit. Scđo mō si scit p̄cīm vñus solus h̄o vt h̄o. tūc debet eū corripere inter ser ip̄m solū. nec debet v̄l tra pcedere vt dictū est. Tertio mō dī occultū si p̄anci scit. et tunc occultū et manifestū nō cōtradicunt. Si tunc te audierit. nō est pcedendū. Si non tunc adhibēdus ē vñ^o vel tres. Sinec vñū nec tres audierit. et plures nesciant. quomodo tunc dicet ecclēsie. q̄ sic videt alteri^o p̄cīm publicare. Dicēdū q̄ ecclēsia nō dicit hic congregatio siue multitudo fidelium. h̄ dicit ecclēsia. prelatus cui p̄t dici. eo q̄ p̄t pdesse non obesse. vnde nō est publicatio cī minis. hec de Cho. vbi p̄t. Alter aut̄ eset pcedendū quādo correctio eset p̄testatiua. plati videlicet. vt ibi dē dicit. Quo ad tertiu principale. q̄s corripe teneat. h̄n. fm Cho. Fraterna correctio p̄ter ad quēlibet adul tum regularis q̄ charitatez h̄z. sine sit platus sive subdit^o. xp̄e q̄d dī. xlviij. .q. iij. Tam sacerdos q̄ reliq̄ oēs fide les summā debet hie curā de bis qui pereūt. q̄ten^o eo p̄ redargūdē aut cor rigant a p̄tis. aut si icorrigibiles ap pareant ab ecclēsia sepenſ. Imo sic inſeritor debet corripe platu sive. aut alioꝝ supiorē. q̄ est opus mie. q̄d maxie plato debet. h̄n Eccē. xvij. Unicusq̄ mādauit deus de primo suo. Tū cī modestia debet fieri ad platos. fm ll.

Iud. i. Th̄imoth. v. Sentore ne inere pateris. h̄ obsecra vt p̄t. Dictū est aut̄ notan̄ q̄ correctio p̄tinet regula riter ad quēlibet. q̄ in casu nō p̄tinet ad q̄sdaz. h̄n Gora sup Matt. xviii. q̄ in q̄ncasib^o q̄s absoluſt a p̄cepto fraterne correctiōis. Prim^o cū nō est aliq̄ spes correctiōis. h̄n Hiero. Fro stro niti et n̄b̄sl altū q̄ odīū q̄rere ex extreme demētie ē. Et Prouer. ix. No li corrigere derisōne ne oderit te. Se cūdūs cū timet defect^o. pbatōis et cri minalis agit. vbi. s. obligat actor ad ta lionē si in pbatōne defecrit vel deficiat. Terti^o cū plato tanq̄ iudicet notū est factū. q̄ ille nō oritur vel p̄dictus ē. Quart^o cū meliori ope vel ad minus eque bono vacat. s̄ic monachi qui nō obligant. in dispēdiū siaꝝ suꝝ extra monasteriū vagari. Quint^o cū mālitūdo vel p̄tis est in culpa. vbi correctio plus nocet et ecclēsie q̄ pdesset. h̄n versus. Non spes. nō testis. plebs. p ful scit monachus sum.

Capitulum. xij. de scandalo.
Expedita materia correctionis fraterne. qua q̄s intendit alius remendare in anima vniuersitatis. Tractandū est de scādalo q̄d direc te contrariaſ correctioni fraterne. q̄s p scādalū q̄s vere v̄l interpretatine intē dit alius in morali vita corrūpere. De quo scādalo tria sunt p̄cipiale dicenda. Primo q̄d sit. q̄ntum et q̄tuple. Scđo q̄ sit p̄cīm morale. veniale. v̄l nullū. Tertio q̄ sint p̄p scādalū v̄ltanda vel facienda. Quidam ad primū notandum fm Cho. scđa. ii. q. xlviij. Et in. iiiij. dis. xxxviiij. q̄ scādalū fm Hieronymū sup Matt. xv. est dictū vel factū vel omittū minus rectū p̄bēs occasionē ruine. Dicit primo. dictū. nō cogitatū. q̄ cogitatio nō opponit alium. vt offendiculū. Dicit secundo dī.